

Вебінар
«Запобігання та протидія
домашньому насильству»

Нормативно-правові акти, що регламентують діяльність закладу освіти щодо запобігання та протидії домашньому насильству

Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII «Про запобігання та протидію домашньому насильству»

Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII «Про освіту»

Постанова КМУ від 22.08.2018 № 658 «Про затвердження порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за однакою статтю»

Наказ МОН України від 02.10.2018 № 1047 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо виявлення, реагування на випадки домашнього насильства і взаємодії педагогічних працівників із іншими органами та службами»

Лист МОН України від 30.10.2018 № 1/9-656 «Про перелік діагностичних методик щодо виявлення та протидії домашньому насильству відносно дітей»

Визначення термінів

- **Жорстоке поводження з дитиною** — це будь-які форми фізичного, психологічного, сексуального або економічного насильства над дитиною, зокрема домашнього насильства, а також будь-які незаконні угоди стосовно дитини, зокрема вербування, переміщення, переховування, передача або одержання дитини, вчинені з метою експлуатації, з використанням обману, шантажу чи уразливого стану дитини (*ст. 1 Закону України «Про охорону дитинства»; ст. 3 Порядку взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, закладів та установ під час забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі таких, що можуть загрожувати їх життю та здоров'ю*)
- **Жорстоке або погане поводження з дитиною** — це всі форми фізичного і / або емоційного поганого поводження, сексуальне насильство, відсутність турботи, зневага, торгівля або інші форми експлуатації, здатні привести або призводять до фактичного збитку для здоров'я дитини, його виживання, розвитку чи гідності в контексті відносин відповідальності, довіри чи влади (*1999 р., Народа ВООЗ*)

Визначення термінів

- **Насильство**, на відміну від жорстокого поводження, - це будь-яке свідоме і навмисне (заздалегідь сплановане) застосування сили одного індивіда/групи людей проти іншого/інших (найчастіше — беззахисного/их) з метою встановлення над ним(и) влади і контролю.
- **Насильство** - це фізична, психологічна, сексуальна або інша дія чи комбінація цих дій однієї особи над іншою, що порушує гарантоване Конституцією України право громадянина на особисту недоторканість.
- **Насильство** - навмисне застосування фізичної сили або влади, здійснене або у вигляді загрози, направлене проти себе, проти іншої особи, групи осіб або спільноти, результатом якого є (або є висока вірогідність цього) тілесні ушкодження, смерть, психологічна травма, відхилення в розвитку або різного роду збитки (ВООЗ).

Визначення термінів

- **Домашнє насильство** – діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного характеру, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь (Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»)

Види домашнього насильства

- **Економічне насильство**
- **Психологічне насильство**
- **Сексуальне насильство**
- **Фізичне насильство**

(Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»)

Основні ознаки домашнього насильства:

- домашнє насильство завжди здійснюється за попереднього наміру, тобто умисно;
- домашнє насильство здійснюється за умови певної переваги кривдника – це може бути вік, фізична сила, економічно вигідніше положення тощо.
- дії кривдника порушують права і свободи жертви (право на свободу, вільне переміщення, свободу самовираження тощо);
- насильницькі дії спричиняють шкоду (фізичну, психологічну, матеріальну).

Ознаки виявлення випадків домашнього насильства (фізичне, психологічне, сексуальне, економічне)

(Наказ Міністерства освіти і науки України від 02.10.2018 № 1047 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо виявлення, реагування на випадки домашнього насильства і взаємодія педагогічних працівників із іншими органами та службами»)

Жорстоке поводження з дитиною, домашнє насильство та булінг співвідносяться між собою наступним чином:

- Всі ці діяння є проявами *насильства* (фізичного, психологічного, економічного, сексуального).
- При цьому *жорстоке поводження з дитиною* є всеохоплюючим поняттям та може мати місце як у приватній, так і в публічній сфері (між членами сім'ї чи близькими особами, незнайомими особами, учасниками освітнього процесу тощо),
- *домашнє насильство* вчиняється у приватній сфері (тобто між членами сім'ї чи іншими родичами або близькими особами, незалежно від факту їх спільного проживання),
- *булінг* – у публічній сфері (між учасниками освітнього процесу).

Визначення термінів

- **Протидія домашньому насильству** – система заходів, що здійснюються органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, а також громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, *спрямованих на підвищення рівня обізнаності* суспільства щодо форм, причин і наслідків домашнього насильства, формування нетерпимого ставлення до насильницької моделі поведінки у приватних стосунках, небайдужого ставлення до постраждалих осіб, насамперед до постраждалих дітей, викорінення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків, а також будь-яких звичаїв і традицій, що на них ґрунтуються (Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»).

Алгоритм дій у разі виявлення ознак чи фактів, що можуть вказувати на вчинення насильства щодо дитини

Керівник закладу освіти

Забезпечує:

- реалізацію у закладі освіти заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;
- проведення з учасниками освітнього процесу виховної роботи з протидії та запобігання насильству;
- здійснення з учасниками освітнього процесу інформаційно-просвітницьких заходів з питань запобігання та протидії насильству, у тому числі стосовно дітей та за участю дітей;
- організацію роботи практичного психолога, соціального педагога з постраждалими дітьми;
- визначення уповноваженого спеціаліста з числа працівників закладу для проведення невідкладних заходів реагування у разі виявлення фактів насильства та/або отримання заяв/повідомлень від постраждалої особи, інших осіб.

Уповноважена особа, що здійснює невідкладні заходи реагування у разі виявлення фактів насильства та/або отримання заяв/повідомлень від постраждалої особи/інших осіб:

- інформує керівника закладу про ситуацію насильства або загрозу його вчинення;
- протягом доби за допомогою телефонного зв'язку, електронної пошти інформує уповноважений підрозділ органу Національної поліції та службу у справах дітей (у випадку, коли постраждалою особою та/або кривдником є дитина);
- забезпечує організацію надання медичної допомоги (у разі потреби);
- фіксує необхідну інформацію в журналі реєстрації фактів виявлення (звернення) про вчинення домашнього насильства;
- повідомляє працівників психологічної служби закладу освіти;
- у разі виникнення підозри щодо домашнього насильства або реальної загрози його вчинення, зустрічається з дитиною, стосовно якої є інформація, намагається розговорити, встановити контакт, довірливі стосунки, надає емоційну підтримку;
- якщо в процесі розмови дитина підтверджує факт насильства щодо неї, з'ясовує терміни подій, які відбулися з дитиною, та можливості.

Практичний психолог, соціальний педагог:

- при отриманні інформації/повідомлення та/або у ситуації особистого виявлення факту домашнього насильства або загрози його вчинення передає інформацію для подальшого реагування керівнику закладу або уповноваженій особі;
- забезпечує організацію надання медичної допомоги (у разі потреби);
- може провести первинне опитування дитини;
- не залишає дитину наодинці;
- забезпечує психологічний супровід та соціально-педагогічний патронаж в системі освіти з дітьми та їх батьками; проведення з батьками та іншими учасниками освітнього процесу роз'яснювальної та виховної роботи із запобігання, протидії негативним наслідкам домашнього насильства;
- бере участь (у разі необхідності) в оцінці рівня безпеки, в проведенні оцінки потреб дитини та у роботі мультидисциплінарної команди виконавчого комітету міста/району/ОТГ з надання соціальних послуг дитині з родиною (за погодженням з керівником закладу).